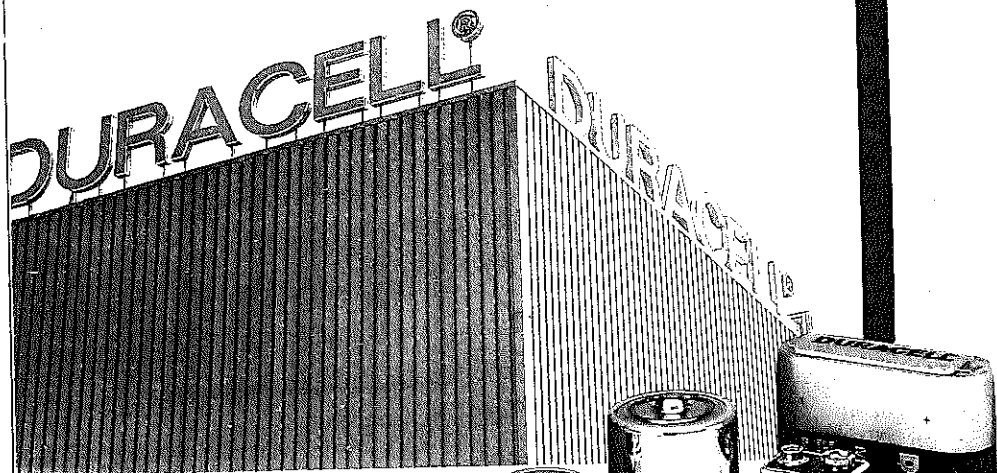

DURACELL®

De N.V. Duracell Batteries Aarschot is een dochteronderneming van de Amerikaanse groep Duracell Holdings Inc.

Duracell Aarschot werd opgericht in 1967 om te voldoen aan de groeiende Europese marktvraag naar Duracell batterijen.

Het bedrijf is gespecialiseerd in de productie en distributie van de zes voornaamste types alkalimangaan batterijen. Deze hebben een wereldwijde bekendheid verworven vanwege hun hoogstaande kwaliteit en lange levensduur. Doorheen het productieproces worden technische innovatie, automatisering en integrale kwaliteitszorg centraal gesteld.

N.V. DURACELL BATTERIES S.A.
Nijverheidslaan 7, 3220 Aarschot

DEVIEZENVERRICHTINGEN IN DE JAARREKENING Boeking en verwerking

Pierre P. BERGER

Pierre P. Berger is licentiaat in de Rechten (UIA) en licentiaat in de Handels- en Consulaire Wetenschappen (Handelshogeschool, Antwerpen). Hij is bedrijfsrevisor en verbonden aan het kantoor Berger, Block, Kirschen, Schellekens & Co. te Antwerpen. Hij doceert aan UFSIA, aan het IPO, de Handelshogeschool, de Economische Hogeschool Sint-Aloysius en de LBC. Hij heeft meegewerkt aan de voorbereiding van de hier besproken wettekst.

Inleiding

In december 1987 publiceerde de Commissie voor Boekhoudkundige Normen haar 49 bladzijden tellend advies over de boeking van de verrichtingen in deviezen en de waardering ervan in de gewone jaarrekening. De problematiek van de buitenlandse bedrijfsuitoefening en van de geconsolideerde jaarrekening werd uitdrukkelijk uitgesloten. Evenmin werden de nieuwe financiële instrumenten, zoals valuta-opties, behandeld.

Het advies van de Commissie heeft zich laten inspireren door de verschillende internationale en nationale doctrines ter zake en onder meer door:

- IAS 21: De administratieve verwerking van wijzigingen in valutakoersen.
- OESO: Foreign currency translation.
- Frankrijk: Evaluation des éléments actifs et passifs dont la valeur dépend des fluctuations des monnaies étrangères (Conseil National de la Comptabilité).

- USA: Statement of Financial Accounting Standards Nos 8 en 52.
- UK: SSAP 20-Foreign currency translation.
- Canada: Conversion des devises étrangères.
- Groupe d'études CEE: Mémoire sur la conversion des éléments libellés en monnaies étrangères-GEEC/MONETRAN/190286.

De meningen lopen evenwel sterk uiteen wanneer het gaat om de beginselen die ten grondslag liggen aan de inresultaatneming van vastgestelde omrekeningsverschillen. Dit meningsverschil vindt zijn oorsprong in een verschillende bepaling van het begrip «realisatie» in enerzijds de Angelsaksisch geïnspireerde doctrines en anderzijds de continentaal-Europese doctrines. Deze laatste hanteren, onder meer om louter intern fiscaal-rechtelijke redenen, een veel «voorzichtiger» standpunt dan de Angelsaksen, die de voorrang geven aan een «getrouw beeld» vanuit een realistische praktijk van beheer van wisselposities binnen een onderneming.

De Commissie heeft in haar advies de voorkeur gegeven aan de continentaal-Europese standpunten, die trouwens overeenstemmen met de Belgische visie ter zake. Op deze wijze worden de ondernemingen slechts gedeeltelijk de voordelen van de «oude» fiscale regeling ontnomen, of worden wijzigingen aan de fiscale wetgeving, die een onderscheid tussen de «economische jaarrekening» en de «fiscale jaarrekening» zouden invoeren, vermeden.

Het advies heeft voornamelijk een volledig asymmetrische behandeling van omrekeningsresultaten willen vermijden, alhoewel dit niet uitdrukkelijk in de tekst vermeld wordt. Het geeft echter met deze doelstelling voor ogen voor iedere situatie een antwoord op twee vragen:

- 1) Hoe gebeurt de omzetting?
- 2) Wat is de bestemming van het wissel- of omrekeningsresultaat?

De hiernavolgende bespreking volgt het plan van het advies. Voor een bepaling van de gehanteerde termen verwijs ik er dan ook naar, teneinde niet in nodeloze herhaling te vervallen.

1. BOEKING VAN DEVIEZENVERRICHTINGEN

Een deviezenverrichting is een verrichting waaruit een tegoed of een verplichting in een vreemde valuta voortvloeit of waardoor zo'n tegoed of verplichting wordt terugbetaald of verminderd. Vermits krachtens artikel 5 van de Wet van 17 juli 1975 en artikel 5 van het KB van 10 oktober 1976 de jaarrekening rechtstreeks uit de rekeningen dient voort te vloeien, moet de boekhouding in BEF worden gevoerd. Dit laat vanuit een technisch standpunt twee belangrijke systemen toe:

- een *multimonetaire boekhouding*, waarin de tegoeden en de schulden in vreemde valuta uiterlijk op het ogenblik van centralisatie in BEF dienen te worden omgezet;
- een *boekhouding in BEF*, waarbij de rekeningen in vreemde munt als permanente inventarisrekeningen worden beschouwd.

1.1. Omzetting in BEF

Om de omzetting in BEF te kunnen doen, dienen een omrekenkoers en een omrekentijdstip te worden bepaald. De Commissie behandelt afzonderlijk de verrichtingen waaruit monetaire posten ontstaan en de verrichtingen waardoor monetaire posten verminderen. Algemeen wordt gesteld dat men als omrekenkoers neemt: de contantkoers van de markt op de dag van de verrichting. Om praktische redenen worden andere methodes toegelaten, zolang deze de hierboven omschreven omrekenkoers benaderen. Enige toelichting verdient misschien het begrip «dag van de verrichting». De voorkeur van de Commissie gaat in de praktijk naar de dag van de boeking of registratie van het verantwoordingsstuk, gelet op de eenvoud van dergelijke methode. Nochtans zijn eveneens aanvaardbaar de wisselkoers die als onderhandelingsbasis diende, de koers op factuurdatum, de koers op datum eigendomsoverdracht enz. Uitgesloten is echter de koers die rekening houdt met de afwikkelingsdatum (de termijnkoers dus), tenzij in geval van specifieke dekking. In overeenstemming met artikel 17 van het KB van 8 oktober 1976 dient de gekozen methode echter stelselmatig te worden toegepast.

Voorbeeld

Aankoop van handelsgoederen voor USD 1000, de contantwisselkoers bedraagt BEF 41 voor USD 1, de omrekenkoers bedraagt BEF 40,50:

a) De onderneming hanteert de contantkoers:		
604 ... Aankoop handelsgoederen	41.000	
aan 440 ... Leveranciers		41.000
b) De onderneming hanteert de omrekenkoers:		
604 ... Aankoop handelsgoederen	40.500	
aan 440 ... Leveranciers		40.500

Een onderneming leent NLG 10000 op drie maanden bij een bank, de contantwisselkoers bedraagt BEF 18,50 voor NLG 1:

55 ... Bank NLG	185.000	
aan 430 ... Kredietinstelling		185.000

Hierbij dient genoteerd te worden dat gestorte en ontvangen vooruitbetalingen, evenals overlopende rekeningen, niet beschouwd worden als monetaire posten, doch als niet-monetaire posten. Dit houdt in dat zij worden omgerekend in BEF op het ogenblik van hun storting (of op het ogenblik van boeking van de verrichting) en vervolgens niet meer worden aangepast.

1.2. Bestemming van het wisselresultaat

De afwikkeling van monetaire posten zal bijna steeds geschieden tegen een koers die verschilt van de oorspronkelijke contantkoers, gehanteerd bij de inboeking ervan. Immers, voor de afwikkeling wordt hetzij de koers van de wisselverrichting (aankoop/verkoop deviezen tegen BEF) gebruikt, hetzij de contantkoers van de dag waarop de deviezenverrichting (deviezen tegen deviezen) plaatsvond. Dit wisselresultaat dient per verrichting in financiële resultaten te worden geboekt, naargelang van het geval in rekening 654 of in rekening 754. Nochtans laat de Commissie toe dat deze wisselresultaten gecompenseerd worden in de jaarrekening, niet alleen per valuta doch ook globaal.

2. BOEKING VAN WISSELVERRICHTINGEN

Wisselverrichtingen zijn werkelijke verrichtingen waardoor een vreemde valuta tegen een andere valuta, BEF of deviezen, wordt gekocht of verkocht. Het zijn dus deviezenverrichtingen die afgewikkeld worden via een financiële rekening. Onderscheid wordt gemaakt tussen contantverrichtingen en termijnverrichtingen.

2.1. Contantverrichtingen

Ook hier worden twee vragen beantwoord. De eerste betreft de te hanteren omzettingskoers en de tweede de resultaatbestemming.

2.1.1. Omzettingskoers

Algemeen wordt gesteld dat men als omrekenkoers neemt: de contantkoers van de markt op de dag van de verrichting. Principieel wordt dus dezelfde methode gevolgd als bij de boeking van deviezenverrichtingen, echter met dezelfde pragmatische modaliteiten. Ook hier wordt het een onderneming toegestaan om een benaderende omrekenkoers te gebruiken, zodat een onderneming alle verrichtingen massaal en coherent kan opnemen in de boekhouding. Dit houdt in dat, waar principieel op een aankoopverrichting van deviezen tegen BEF geen resultaat kan gerealiseerd worden, dit praktisch steeds het geval zal zijn. Inderdaad zal de gehanteerde omrekenkoers meestal afwijken van de betaalde contantkoers. De verschillen dienen echter, door het gebruik van een benaderende omrekenkoers, relatief beperkt te blijven, alhoewel de absolute bedragen in sommige gevallen wel belangrijk kunnen zijn.

Voorbeeld

Aankoop van USD 1000 tegen BEF 40,90; de omrekenkoers bedraagt BEF 40,50.

a) De onderneming hanteert de werkelijke koers:		
55 ... Bank USD	40.900	
aan 55 ... Bank BEF		40.900
b) De onderneming hanteert de omrekenkoers:		
55 ... Bank USD	40.500	
654 ... Wisselresultaat	400	
aan 55 ... Bank BEF		40.900

Hierbij dient reeds genoteerd te worden dat door de herschatting op het einde van het jaar de resultaten die voortvloeien uit een te optimistische of te pessimistische omrekenkoers zullen rechtgezet worden. Inderdaad worden alle omrekenresultaten op liquide middelen beschouwd als wisselresultaten, en dienen zij via de resultatenrekening te worden verwerkt.

2.1.2. Resultaatbestemming

Hetzelfde principe als voor de deviezenverrichtingen wordt gevolgd. De wisselresultaten kunnen dus naar keuze van de onderneming hetzij afzonderlijk, hetzij per valuta gecompenseerd, hetzij globaal gecompenseerd worden voorgesteld in de jaarrekening.

2.2. Termijnverrichtingen

Uitgesloten worden de termijnverrichtingen die een specifieke dekking uitmaken. Deze worden afzonderlijk behandeld. Termijnverrichtingen zijn vaststaande aankopen en verkopen van deviezen, waarvan de uitvoering wordt uitgesteld. De notering wordt uitgedrukt per verschil met de contantkoers; de termijnkoers is de contantkoers waaraan het report wordt toegevoegd of waarvan het deport wordt afgetrokken. Dit heeft tot gevolg dat twee bestanddelen dienen onderscheiden te worden:

- enerzijds de contantkoers die als referentie geldt;
- anderzijds het report of deport, dat als renteverskil verworven wordt pro rata temporis de datum van afsluiting van een verrichting.

2.2.1. Exhaustieve boekingsmethode

In de gevallen waarin een onderneming geregeld gebruik maakt van termijnverrichtingen, en dus aan een actief beheer doet van haar deviezenposities, dient zij een «exhaustieve boekingswijze» toe te passen.

2.2.1.1. Omzettingskoers

Algemeen wordt gesteld dat men als omrekenkoers neemt: de contantkoers van de markt op de dag van de verrichting, voor de boeking van de eigenlijke wisselverrichting in orderekeningen. Daarenboven zal het report/deport in de balansrekeningen onder de vorderingen/schulden worden opgenomen, met als tegenpost de diverse financiële opbrengsten of kosten.

Noteer dat het advies niet voorziet in de mogelijkheid om de orderekeningen in te boeken tegen een benaderende omrekenkoers, met correctie tegenover het report/deport. Mijns inziens, en onder alle voorbehoud van een eventuele andersluidende uitspraak van de Commissie, zou dergelijke praktijk wel overeenstemmen met de voorschriften van het advies.

2.2.1.2. Resultaatbestemming

Principieel wordt op het ogenblik van afwikkeling geen wisselresultaat tot uitdrukking gebracht, tenzij wanneer de onderneming zou opteren voor de toepassing van een omrekenkoers (op datum van afwikkeling) in plaats van de oorspronkelijke contantkoers. Noteer dat de toepassing van de oorspronkelijke contantkoers, in plaats van de omrekenkoers bij afwikkeling van de verrichting, uiteindelijk geen aanleiding kan geven tot belangrijke verschillen. In geval van verwachte koersstijgingen bij de aankoop van deviezen op termijn, ter algemene dekking van toekomstige verplichtingen in dezelfde deviezen, wordt weliswaar geen winst genomen, integendeel enkel het verlies van het in deze situatie normale report. Doch men zal, zoals wij later zullen zien, bij de herwaardering van de positie bij het opstellen van de jaarrekening, de «latente» winst noodzakelijkerwijze via de resultatenrekening tot uitdrukking moeten brengen.

Voorbeeld

Aankoop van USD 1.000.000 op 3 maanden; de contantwisselkoers bedraagt BEF 41; de omrekenkoers op datum van afwikkeling BEF 41,10; en de contantkoers, tevens slotomrekenkoers, op die datum BEF 41,09.

Indien de onderneming opteert voor de toepassing van de oorspronkelijke contantkoers op het ogenblik van verval dag, ontstaat een actief van USD 1.000.000 dat in de boeken wordt opgenomen aan BEF 41.000.000. De latente winst van BEF 90.000 in vergelijking tot de contantkoers wordt verplicht in resultaat genomen, daar omrekeningsverschillen op tegoeden in liquide middelen allemaal als wisselresultaten worden geboekt.

De vraag is te weten of de onderneming bij termijnverrichtingen mag opteren voor de oorspronkelijke contantkoers, terwijl zij in alle andere gevallen zou opteren voor een omrekenkoers. Mijns inziens in de huidige vorm van het advies wel, omdat de keuze geldt tussen enerzijds de oorspronkelijke contantkoers en anderzijds de omrekenkoers op datum van afwikkeling.

Voorbeeld

Aankoop van USD 1.000.000 op 3 maanden; de contantwisselkoers bedraagt BEF 41; de omrekenkoers bedraagt BEF 40,50; het report bedraagt 0,06; de contantkoers op datum van afwikkeling bedraagt BEF 41,09 en de omrekenkoers op die datum BEF 41,10.

a) Bij afsluiting van de verrichting:

064 ... Op termijn gekochte USD	41.000.000	
aan 065 ... Crediteuren BEF		41.000.000
656 ... Diverse financiële kosten	60.000	
aan 485 ... Diverse schulden		60.000

b) Bij proratering report aan einde boekjaar 2 maanden later:

490 ... Over te dragen kosten	20.000	
aan 656 ... Diverse financiële kosten		20.000

c) Bij afwikkeling van de verrichting:

De onderneming opteert voor de toepassing van de oorspronkelijke contantkoers:

55 ... Bank USD	41.000.000	
485 ... Diverse schulden	60.000	
656 ... Diverse financiële kosten	20.000	
065 ... Crediteuren BEF	41.000.000	
aan 55 ... Bank BEF		41.060.000
aan 490 ... Over te dragen kosten		20.000
aan 064 ... Op termijn gekochte USD		41.000.000

De onderneming opteert voor de toepassing van de omrekenkoers:

55 ... Bank USD	41.100.000	
485 ... Diverse schulden	60.000	
656 ... Diverse financiële kosten	20.000	
065 ... Crediteuren BEF	41.000.000	
aan 55 ... Bank BEF		41.060.000
aan 490 ... Over te dragen kosten		20.000
aan 754 ... Wisselresultaat		100.000
aan 064 ... Op termijn gekochte USD		41.000.000

2.2.2. Vereenvoudigde boekingsmethode

De vereenvoudigde methode kan toegepast worden indien deze passend is voor de aard en de omvang van de onderneming. Dit wil zeggen dat de methode niet tot gevolg mag hebben dat er distorsies zouden optreden tegenover de toepassing van de exhaustieve methode.

2.2.2.1. Omzettingskoers

Algemeen wordt gesteld dat men als omrekenkoers neemt: de termijnkoers van de markt op de dag van de verrichting, voor de boeking van de eigenlijke wisselverrichting in orderekeningen. Daarenboven zal het report/deport in de balansrekeningen slechts onder de vorderingen/schulden worden opgenomen voor het reeds gelopen gedeelte, met als tegenpost de diverse financiële opbrengsten of kosten, indien het contract nog openstaat aan het einde van het boekjaar. Het volgend boekjaar wordt dit tegengeboekt.

2.2.2.2. Resultaatbestemming

Principieel wordt geen wisselresultaat tot uitdrukking gebracht, tenzij wanneer de onderneming op het ogenblik van afwikkeling zou opteren voor de toepassing van een omrekenkoers (op datum van afwikkeling) in plaats van de oorspronkelijke termijnkoers.

Voorbeeld

Ik herneem het voorbeeld van de exhaustieve methode. Aankoop van USD 1.000.000 op 3 maanden; de contantwisselkoers bedraagt BEF 41; de omrekenkoers bedraagt BEF 40,50; het report bedraagt 0,06; de contantkoers op datum van afwikkeling bedraagt BEF 41,09 en de omrekenkoers op die datum BEF 41,10.

a) Bij afsluiting van de verrichting:

064 ... Op termijn gekochte USD	41.060.000	
aan 065 ... Crediteuren BEF		41.060.000

b) Bij proratering report aan einde boekjaar 2 maanden later:

656 ... Diverse financiële kosten	40.000	
aan 485 ... Diverse schulden		40.000

c) Bij afwikkeling van de verrichting:

De onderneming opteert voor de toepassing van de termijenkoers:

55 ... Bank USD	41.060.000	
485 ... Diverse schulden	40.000	
065 ... Crediteuren BEF	41.060.000	
aan 55 ... Bank BEF		41.060.000
aan 656 ... Diverse financiële kosten		40.000
aan 064 ... Op termijn gekochte USD		41.060.000

De onderneming opteert voor de toepassing van de omrekenkoers:

55 ... Bank USD	41.100.000	
485 ... Diverse schulden	40.000	
065 ... Crediteuren BEF	41.060.000	
aan 55 ... Bank BEF		41.060.000
aan 656 ... Diverse financiële kosten		40.000
aan 754 ... Wisselresultaat		40.000
aan 064 ... Op termijn gekochte USD		41.060.000

2.2.3. Besluit betreffende termijnverrichtingen

Tot besluit kunnen wij dus stellen dat de toepassing van de vereenvoudigde tegenover de exhaustieve methode niet noodzakelijk neutraal is voor wat de resultaten betreft. Laten wij dit even verder analyseren, uitgaande van ons voorbeeld, een verrichting die over twee boekjaren loopt.

Op het einde van het eerste boekjaar zal de situatie als volgt zijn:

- Het report is volledig ten laste genomen onder de diverse financiële kosten. In ons voorbeeld gaat het om een kost van BEF 40.000.
- De vertrekbasis voor de herwaardering van de positie zal verschillend zijn. In de exhaustieve methode vertrekt men van de contantkoers, hetzij BEF 41.000.000, en in de vereenvoudigde methode van de termijenkoers, hetzij BEF 41.060.000. Afhankelijk van de slotomrekenkoers is een verschillend resultaat niet uitgesloten. Immers, verliezen worden ten laste genomen, winsten hetzij gecompenseerd met verliezen in dezelfde valuta, hetzij uitgesteld. Is de resultaatbeïnvloeding belangrijk, dan dient een correctie geboekt te worden naar de exhaustieve methode toe.

In het boekjaar van afwikkeling is de toestand als volgt:

- Het report wordt in de exhaustieve methode verder in de diverse financiële kosten ten laste genomen ten belope van BEF 20.000. In de vereenvoudigde methode daarentegen wordt het report van het vorige jaar tegengeboekt, en vertonen de diverse financiële kosten op dat ogenblik een creditsaldo van BEF 40.000.
- Indien men de optie «omrekenkoers op datum van afwikkeling der verrichting» licht, wordt in de exhaustieve methode een positief wisselresultaat van BEF 100.000 gerealiseerd, en in de vereenvoudigde methode een positief wisselresultaat van BEF 40.000. Dit betekent dat het totaal resultaat, rekening houdend met de voorgaande alinea, dan gelijk loopt.
- Indien men de optie «omrekenkoers op datum van afwikkeling der verrichting» niet licht, wordt geen wisselresultaat meer gerealiseerd, en wordt op het ogenblik van afwikkeling geen correctie meer aangebracht.

Op het eerste gezicht zijn de resultaten onder beide methodes dus verschillend, namelijk een diverse financiële kost van BEF 20.000 in de exhaustieve methode, en een opbrengst van BEF 40.000 in de vereenvoudigde methode. Dit besluit is echter slechts geldig zolang niet overgegaan wordt tot enige herwaardering van de posities. Immers, alle monetaire posten dienen te worden omgerekend tegen slotomrekeningskoers. De

omrekeningsverschillen op liquide middelen dienen alle via resultaten te worden genomen. Als vertrekpunt voor de berekening van deze omrekeningsverschillen wordt in de exhaustieve methode uitgegaan van liquide middelen ter waarde van BEF 41.000.000 en in de vereenvoudigde methode van liquide middelen ter waarde van BEF 41.060.000.

Tot besluit kan men dus stellen dat de resultaten onder beide methodes gelijklopend zijn. Een afwijking is enkel mogelijk, indien men geen correctie naar de exhaustieve methode toe zou toepassen bij de herwaardering van open termijncontracten, alhoewel de impact op de resultaten belangrijk is.

3. SPECIFIEKE DEKKINGSVERRICHTINGEN

Wanneer aan een deviezenverrichting een specifieke dekkingsverrichting is verbonden, staat de wisselkoers waartegen de vordering of de schuld zal worden terugbetaald definitief vast. Als noodzakelijke en voldoende voorwaarden opdat een verrichting kan worden beschouwd als een specifieke dekking gelden:

- de intentie tot specifieke dekking,
- gelijklopendheid resterende termijn,
- gelijkheid deviezen,
- gelijkheid bedragen.

Concreet betekent dit dat tot een specifieke dekking kan beslist worden na de boeking in BEF van de oorspronkelijke te dekken verrichting, of dat een onderneming kan beslissen als waarderingsregel voor specifieke dekkingsverrichtingen altijd de waarderingsregel voor niet-specifiek gedekte verrichtingen toe te passen. Ook kan de dekkingsverrichting de te dekken deviezenverrichting voorafgaan, in de mate dat deze laatste als vaststaand kan worden beschouwd.

3.1. Omzetting in BEF

Algemeen wordt gesteld dat men als omrekenkoers neemt: de termijnkoers van de dekkingsverrichting. Deze boekingswijze beantwoordt aan de opzet van de onderneming bij het afsluiten van de specifieke dekkingsverrichting. Een report/deport dient niet afgezonderd te worden.

3.2. Resultaatbestemming

Door deze boekingswijze komt op een (nagenoeg) gelijktijdige dekkingsverrichting geen resultaat tot uiting. Het report/deport zal deel uitmaken van het transactieresultaat van de gedekte verrichting. Een resultaat kan wel tot uiting komen indien de specifieke dekking later in de tijd plaatsvindt dan de oorspronkelijke verrichting. Dit resultaat bestaat dan uit het verschil tussen de oorspronkelijke inboekingskoers (waarschijnlijk de contantkoers op datum van die verrichting) en de termijnkoers van de dekkingsverrichting. Het resultaat dient in de logica van het advies te worden opgenomen onder de wisselresultaten.

Noteer dat, indien een prospectieve specifieke dekkingsverrichting wordt afgesloten, er geen resultaat tot uitdrukking wordt gebracht. De latere gedekte verrichting wordt ingeboekt tegen de termijnkoers van de voorafgaande dekkingsverrichting. Eveneens is het mijns inziens mogelijk dat een onderneming bepaalde activa reserveert ter dekking van later te ontstane schulden. Dit heeft tot gevolg dat deze monetaire posten dan uit de herrekening tegen slotkoers worden uitgesloten.

Voorbeeld

Bestelling van materiële vaste activa ter waarde van USD 1.000.000; de onderneming heeft liquiditeiten in USD ten belope van USD 1.000.000 met als tegenwaarde BEF 40.500.000; zij bestemt deze liquiditeiten ter specifieke dekking van de latere schuld; de contantkoers op die dag bedraagt BEF 40,70. De USD worden dan best geboekt op een afzonderlijke rekening, tegen BEF 40.700.000. De BEF 200.000 verschil wordt geboekt als wisselresultaat. Vervolgens wordt de waarde van deze liquiditeiten niet meer aangepast. Het actiefelement wordt bij levering ingeboekt tegen BEF 40.700.000 en op die waarde afgeschreven, eventueel na boeking van een uitzonderlijke afschrijving indien de economische gebruikswaarde voor de onderneming lager zou liggen.

4. WAARDERING PER EINDE BOEKJAAR VAN NIET SPECIFIEK GEDEKTE TEGOEDEN EN VERPLICHTINGEN IN DEVIEZEN

Bestaan er aan het einde van het boekjaar nog tegoeden en/of verplichtingen in deviezen, dan zijn deze waarschijnlijk tegen zeer verschillende omrekenkoersen in BEF geboekt. Deze tegoeden en verplichtingen moeten in de inventaris gewaardeerd worden in BEF. Het advies geeft aan op welke wijze dit dient te gebeuren.

4.1. Omzettingskoers

Algemeen stelt de Commissie dat de herwaardering dient te geschieden met gebruikmaking van de slotkoers op de contantmarkt, zelfs voor tegoeden en verplichtingen op termijn.

Meestal zal de gehanteerde koers de middenkoers zijn om zowel schulden als vorderingen te waarderen. Eventueel kan gebruik gemaakt worden van afzonderlijke koperskoers en verkoperskoers, op de vrije en op de officiële markt, naarmate dit aangewezen is.

Noteer dat alle monetaire posten dienen herrekend te worden, met uitzondering van de specifiek gedekte en de betrokken dekkingsverrichting. Ook de termijnverrichtingen dienen geherwaardeerd te worden. Om het evenwicht in de orderekeningen te behouden wordt technisch de koersaanpassing onder de diverse vorderingen of schulden opgevoerd.

4.2. Resultaatbestemming

Alle omrekeningsverschillen worden per munt geglobaliseerd en in een eerste fase opgenomen onder de overlopende rekeningen. De onderneming heeft de keuze om per munt één globale of twee overlopende rekeningen (één voor latente winsten en één voor latente verliezen) te openen. Toch dienen zij in ieder geval per munt gesaldeerd te worden.

In een tweede fase worden, per munt, alle per saldo latente verliezen ten laste genomen in de resultatenrekening. De per saldo latente winsten blijven behouden onder de overlopende rekeningen. Bij de heropening van de rekeningen worden alle boekingen in verband met de herrekening opnieuw tegengeboekt.

Noteer dat «omrekeningsverschillen» op tegoeden in liquide middelen en schulden in rekening-courant tegenover kredietinstellingen principieel

als «wisselresultaten» dienen te worden geboekt. Bijgevolg dienen zij uit de tegoeden in overlopende rekeningen te worden gelicht. Dit heeft tot gevolg dat eventuele verliezen op deze tegoeden, de «latente» winsten op andere activa/passivaposten niet meer compenseren. In de mate dat er een band bestaat tussen bedoelde tegoeden en andere activa/passivaposten kan het verantwoord zijn een gedeelte van deze verliezen te compenseren met de «latente» winsten, en ze wel te betrekken bij de berekening onder overlopende rekeningen.

Voorbeeld

I. ALGEMEEN: Vordering op handelsdebiteur van USD 1.000 oorspronkelijk omgerekend tegen BEF 43; schuld tegenover leverancier van USD 900 oorspronkelijk omgerekend tegen BEF 42,5; slotkoers per einde boekjaar USD 1 = BEF 40,54; inning in het volgend boekjaar van de vordering van USD 1000 tegen BEF 42; betaling in het volgend boekjaar van de schuld van USD 900 tegen BEF 41,90.

a) Bij afsluiting van de verrichting:

400 ... Handelsdebiteuren USD	43.000	
aan 70 ... Omzet		43.000
600 ... Aankopen van grondstoffen	38.250	
aan 440 ... Leveranciers USD		38.250

b) Per einde boekjaar:

496 ... Omrekeningsverschillen USD	2.460	
aan 400 ... Handelsdebiteuren USD		2.460
440 ... Leveranciers USD	1.764	
aan 497 ... Omrekeningsverschillen USD		1.764
497 ... Omrekeningsverschillen USD	1.764	
aan 496 ... Omrekeningsverschillen USD		1.764
655 ... Resultaten uit omrekening USD	696	
aan 496 ... Omrekeningsverschillen USD		696

c) Tegenboekingen bij heropening der rekeningen:

400 ... Handelsdebiteuren USD	2.460	
aan 496 ... Omrekeningsverschillen USD		2.460
497 ... Omrekeningsverschillen USD	1.764	
aan 440 ... Leveranciers USD		1.764
496 ... Omrekeningsverschillen USD	1.764	
aan 497 ... Omrekeningsverschillen USD		1.764
496 ... Omrekeningsverschillen USD	696	
aan 655 ... Resultaten uit omrekening USD		696

d) Bij afwikkeling van de verrichting:

55 ... Bank BEF	42.000	
654 ... Wisselresultaat	1.000	
aan 400 ... Handelsdebiteuren USD		43.000
440 ... Leveranciers USD	38.250	
aan 55 ... Bank BEF		37.710
aan 754 ... Wisselresultaat		540

II. EINDEJAAR: Veronderstel dat de positie in DEM uit de volgende elementen bestaat:

- vordering op klanten DEM 400.000, tegenwaarde BEF 8.036.000
- banktegoeden DEM 50.000, tegenwaarde BEF 1.050.000
- schuld aan leveranciers DEM 300.000, tegenwaarde BEF 6.120.000
- termijnverkoop DEM 80.000, tegenwaarde BEF 1.680.000

De termijnverkoop houdt geen specifieke dekking in. Verder is de slotkoers van de DEM gelijk aan BEF 20. De boekingen zijn dan:

654 ... Wisselresultaat DEM	50.000	
aan 55 ... Bank DEM		50.000
(verschillen op banktegoeden dienen als resultaat geboekt)		
440 ... Leveranciers aan slotkoers	120.000	
414 ... Te innen uit herwaardering termijn	80.000	
aan 400 ... Debiteuren aan slotkoers		36.000
aan 496 ... Omrekeningsverschillen DEM		164.000
(de positieve omrekeningsverschillen dienen op balans behouden)		

4.3. Uitzonderingsregel

De Commissie laat toe dat de ondernemingen opteren voor de integrale inresultaatneming van alle omrekeningsverschillen, zowel positieve als negatieve. In dit geval is geen tegenboeking meer vereist bij de heropening.

5. BIJZONDERE ASPECTEN BIJ DE WAARDERING

Deze behelzen voornamelijk de volgende punten: de dekking van quasi-monetaire posten, vastgestelde minwaarden gepaard gaande met koersschommelingen, bijzondere voorzieningen in geval van lange-termijnontleningen.

5.1. Dekking van quasi-monetaire posten

Sommige activaposten zijn erg onderhevig aan wisselkoersschommelingen, alhoewel zij geen monetair karakter hebben. Dit is onder meer het geval voor bepaalde voorraden en voor aandelen in buitenlandse ondernemingen. De vennootschap zal in een aantal gevallen dan ook beslissen deze activa te financieren in vreemde valuta, ten belope van de verwachte opbrengsten in die vreemde valuta.

De Commissie aanvaardt het beginsel dat eventuele verliezen op deze ontleningen kunnen uitgesteld worden, in de mate dat de toekomstige opbrengsten redelijkerwijze deze verliezen dekken. De wijze waarop dit uitstel gebeurt komt mij echter eigenaardig voor. Inderdaad stelt de Commissie voor de berokken vlottende activa te herwaarderen. Mijns inziens zou het beter zijn ofwel de latente verliezen onder de overlopende rekeningen te behouden, zonder tot expliciete herwaardering van de vlottende activa over te gaan, ofwel duidelijk te stellen dat het gaat om een specifieke dekkingsverrichting, en dat de koers van de dekkingsverrichting gehandhaafd blijft.

De Commissie aanvaardt mijns inziens tevens het beginsel dat eventuele winsten, die verliezen op andere monetaire posten gecompenseerd zouden hebben, worden uitgesteld. Men kan zich dan immers beroepen op de techniek van de voorafgaande specifieke dekking. Dit is bijvoorbeeld het geval indien een lening in USD wordt afgesloten om het risico op minderwaarde op de verkoopprijs van voorraden olieproducten, bestemd voor levering in België, te dekken. Een daling van de USD per jaareinde geeft een winst op de lening die het verlies op de verkoopprijs der voorraden dient te dekken. De onderneming kan de regel voor de specifieke dekking toepassen en de oorspronkelijke boekwaarde van zowel voorraden als schuld behouden. Met andere woorden: de schuld wordt dus uitgesloten uit de wisselpositie USD.

5.2. Vastrentende effecten in deviezen

Vastrentende effecten in deviezen zijn monetaire posten en moeten dus per einde boekjaar geherwaardeerd worden tegen de slotkoers. Tevens zal eventueel een waardevermindering moeten geboekt worden. De vraag rijst dus te weten hoe en in welke mate het onderscheid dient gemaakt te worden tussen enerzijds omrekeningsverschil en anderzijds waardevermindering.

De Commissie stelt dat eerst in deviezen een eventuele waardevermindering moet worden bepaald. Deze waardevermindering dient ten laste te worden genomen tegen de oorspronkelijke omrekenkoers. In een tweede fase wordt op basis van de nieuwe nettowaarde omgerekend tegen de slotkoers.

Voorbeeld

Effecten met een aanschaffingswaarde van USD 1.000, tegenwaarde BEF 42.000, kwoteren ter beurse USD 990. De slotkoers van de USD bedraagt BEF 43. De boekingsposten zijn de volgende:

651 ... Waardeverminderingen op thesauriebeleggingen	420	
aan 529 ... Geboekte waardeverminderingen		420
(Inboeking USD 100 minderwaarde)		
520 ... Aanschaffingswaarde vastrentende effecten	1.000	
aan 529 ... Geboekte waardeverminderingen		10
aan 497 ... Omrekeningsverschillen USD		990
(Omrekening aan slotkoers)		

Er is geen compensatie toegestaan tussen beursevolutie en wisselkoers-evolutie. De onderneming in het voorbeeld zal dus, indien er geen andere latente wisselkoersverliezen zijn, een verlies tonen van BEF 420 en de latente winst van BEF 990 op de koersevolutie uitstellen.

5.3. Voorzieningen

De vorming van een voorziening voor wisselkoersverliezen is verantwoord en soms zelfs verplicht in een aantal gevallen, namelijk wanneer de onderneming een wisselrisico onvrijwillig draagt. Dit kan in een aantal hypothesen het geval zijn. De Commissie onderscheidt er in haar advies een paar ten titel van voorbeeld:

- De onderneming kan zich onmogelijk indekken. Een voorziening mag gevormd worden, waarvan de omvang bepaald wordt door de Raad van Bestuur.
- De dekkingskost is groter dan het verwachte risico. Een voorziening mag gevormd worden, beperkt tot het bedrag van de indekkingskost.
- Leningen in deviezen tegen een lagere rentevoet dan de rentevoet voor overeenstemmende leningen in BEF. De vorming van de voorziening behoort tot de verantwoordelijkheid van de Raad van Bestuur. Een objectief systeem zou erin kunnen bestaan het renteververschil te provisioneren.
- Niet-samenvallende vervaldagen houden uitsluitend een renterisico in. Dit risico dient naar het oordeel van de Commissie in principe niet geprovisioneerd te worden, doch dit hangt af van de feitelijke toestand waarin de onderneming zich bevindt.

Algemeen besluit

Ik meen dat de Commissie erin geslaagd is een advies uit te brengen dat voldoende flexibel is om ook in de meest diverse ondernemingsituaties een passende verwerking van deviezenverrichtingen mogelijk te maken. Anderzijds zullen theoretici misschien betreuren dat niet meer eenvoudigheid werd gerealiseerd. Zoals de Commissie het zelf echter stelt, is een eenvoudige oplossing niet altijd de meest correcte oplossing. De verantwoordelijkheid voor de jaarrekening blijft ook na dit advies berusten waar zij dient te berusten, bij de Raad van Bestuur van de onderneming.